

Zuzka
Slaninka

Skrýtý dar

TATRAN

Zuzka Slaninka
skrytý dar
*

TATRAN

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2015 ako 5046. publikácia
a 123. zväzok edície Slovenská tvorba.

Prvé vydanie

Prebal a väzbu navrhol VRANART, Peter Hrevuš.

Zodpovedná redaktorka Lucia Žáryová

Jazyková redaktorka Eva Mládeková

Technická redaktorka Katarína Junášová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačila Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry
Slovenskej republiky.

Copyright © Zuzka Slaninka 2015

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2015

ISBN 978-80-222-0745-4

Túto knižku som napísala pre Archu a jej posádku, ale venujem ju všetkým, ktorí aspoň tušia, kde sa skrývajú dary.

Kiežby sme si zaslúžili dostatok šťastia, aby sme ich našli, dostatok síl, aby sme ich získali, a dostatok trpezlivosti, aby sme ich nestratili.

Podakovanie

Cením si, že moji najdrahší so mnou nestratili trpezlivosť, ale vytvorili mi podmienky na písanie. Ďakujem im za všetky umyté riady, navarené obedy, upečené dobroty, voňavú bielizeň aj krásny a čistý domov, pre ktorý som počas písania neraz nepohla ani prstom.

Ďakujem Ivanovi, ktorý mi dodával silu a triezve rady po celý čas. Odpovedal mi na všetky otravné otázky a pokúšal sa mi všemožne pomáhať.

Vďaka za inšpirácie a rady patrí aj zakladateľke Archy Anne Laluchovej, offroadovým nadšencom Lucovi a Tomášovi a webu *autostany.sk*.

Ďakujem všetkým, ktorí mi akokoľvek pomohli a vytvorili priaznivé podmienky, aby som *Skrytý dar* mohla dopísať.

Ema

Džínsové ruže... Načo by boli niekomu práve džínsové ruže? V ďalšom stánku ponúkali medovníky s venovaniami – podkovičky pre šťastie aj srdcia z lásky. Spomenul som si na babku. Väčšina ľudí odsudzuje detské sny. Lepšie povedané – ignorujú ich, ako keby išlo o niečo, čo *prebolí*. Ale babka bola vždy iná. Vedela tak ako všetci, že kovboj zo mňa nebude. Napriek tomu ma podporovala a bola ochotná rozvíjať moje predstavy, vypočuť si všetky príbehy, ktoré sa mi odohrávali v mysli a o ktorých som jej až pričasto rozprával. A tak mi raz na jarmoku kúpila takýto zbytočný medovník v tvare koňa. Nezjedol som ho. Nikdy. Bol pre mňa veľmi vzácný, kým som nevyrástol a sám som nezačal vnímať detské sny ako niečo, čo *prebolí*. A prebolelo. Jedného dňa som stvrdnutý a trochu rozmrvený medovník bez mihnutia oka hodil do koša. Babka ešte žila.

Emy stále nikde. Takmer vždy mešká. Ponúkol som sa, že po ňu prídem, no odmietla. Chcela, aby sme sa stretli priamo na trhoch. Strácal som trpezlivosť, pretože to, čo

sme mali vidieť spolu, som si už stihol prezrieť sám. Nebavilo ma to tam. A Emy stále nikde.

Benefičné akcie sú fajn. Iste majú svoje opodstatnenie. Cítim to vďaka akémusi kolektívnemu zmyslu pre dobročinnosť, zrejme ako väčšina. Mám obrovskú chuť si niečo kúpiť, aby som *prispel*. Keď príde Ema, určite kúpim, čo sa jej zapáči. A možno by sme mali popremýšľať aj nad nejakým darčekom pre rodičov. Jej aj mojich. Nejaká drobnosť. Rodičov vždy potešia takéto hlúposti, možno to raz pochopím, lenže teraz v tých veciach nedokážem vidieť nič iné, iba dôvod, iba prostriedok, ako tým ľuďom naoko nenútene *prispieť*. Rôzne rámcčky, vázičky, šperky tvarov aj farieb od výmyslu sveta. Pohľadnice s kresbami, gombíkmi aj výšivkami. Na niektoré tie veci sa dá pozerať, na iné ani veľmi nie...

„Ahoj!“

Zvrtol som sa. Ako ma len našla bez hysterického telefonátu? Zvítali sme sa. Keď cítim v náručí jej telo, zabudnem na všetko, v čom si nerozumieme.

„Všimol som si tu niekoľko zaujímavých vecí. Myslím, že by sa ti mohli páčiť.“

Sršal som dobrou náladou, aspoň som sa o to pokúšal. Jej pohľad ma schladil. Upierala na mňa obrovské hnedé oči a začal som si spytovať svedomie.

„Ty si už prezrel stánky?“

Neznášam ten tichý, mŕtvolný tón.

„Miláčik, čakal som ťa tu aspoň hodinu...“

„Takže prezrel.“

Mozog chcel fungovať na plné obrátky. Ale o čo

viac sa pod Eminým dozorom snaží, o to viac sa mu nedarí.

„Prezrel, ale...“

„Mohol si ma čakať v aute,“ pokračovala rozvážne ako sfinga.

„Ale miláčik, nie som autom...“

Dva šťavnaté, rúžom natreté polmesiačky sa rozlepili a objavila sa medzi nimi medzierka výčitky. Zasa som niečo pokazil.

„A ako pôjdeme domov?“ prižmúrila oči.

Asi tak, ako sme prišli, no nie? To som si nedovolil povedať. Najrozumnejšie bolo nepovedať nič.

Nádych, výdych. Čo najhlasnejší. Aby som počul, aby som cítil, ako veľmi som ju sklamal. Radšej som to ignoroval.

Zvrtla sa a začala kráčať popri stánkoch. Ťažko povedať, či si niečo prezerala, alebo nie. Skôr by som povedal, že čakala, kým pribehnem, kedy sa opäť prispôbim. Čomu? To pravdepodobne nevedela ani ona sama. Myslím si, že už poznám ženy dosť dobre, aby som začal chápať, že im nedokážem vyhovieť.

„Páči sa ti niečo?“ docupital som za ňou. Tak predsa ma zasa mala v moci. Cítil som sa príšerne.

Len stisla pery.

„Vieš, premýšľal som...“

„Ty si premýšľal?“

Ignoroval som jej ironický tón: „... ak sa nič nepozdáva tebe, mohli by sme pozrieť aspoň nejaké drobnosti pre rodičov. Vieš, im sa takéto veci páčia...“

„Možno tvojim,“ odvrkla.

Som citlivý na rodičov. Odjakživa som si nechal skákať po hlave. Posledného poldruha roka od Emy. Ale po rodičoch som si zatiaľ skákať nenechal. Dúfal som, že sa mi podarí udržať našu komunikáciu aspoň na nejakej úrovni.

„V poriadku. Ak vieš, že by tvojich nič nepotešilo, pomôž mi niečo vybrať aspoň pre mojich.“

„Nepoznám ich.“

„Ale máš vkus.“

Prepočula to.

Iste, že ich nepozná! Nikdy nemala chuť ich spoznať. Nespomínam si, že by niekedy počúvala, keď som o nich hovoril. Ona o svojich veľa nenarozprávala.

„Je tvoja sestra doma?“

Otázka ma prekvapila. Ale len v prvom momente, ináč som veľmi dobre vedel, o čo jej šlo.

Moja mladšia sestra Betty býva u mňa. Dohodli sme sa, že zostane tak dlho, kým si po škole nenájde prácu. Maličká Betty je už dávno dospelá, ale každý, kto má oveľa mladšieho súrodenca, predsa vie, že ten nikdy nevyrastie. Môže sa osamostatniť, riešiť *problémy dospelých* či založiť si rodinu, ale vždy ostane v našich očiach malým a budeme ho chcieť chrániť. Betty si našla prácu veľmi rýchlo, vždy ju všetci zbožňovali a ospevovali jej šikovnosť. Vychytená spoločnosť ju po pohovore stiahla všetkými dvadsiatimi. Ale ešte rýchlejšie, ako si sestra zvykla na prácu, sme si obaja zvykli na spoločné bývanie. Spomenuli sme si na roky, keď sme ako malí vyrastali spolu a robili si zle. Zrazu sme starší a o sladkosti sa delíme dobrovoľne, aj o povinnosti, z detských

zvykov nám ostalo iba to najmilšie. Bolo nám spolu dobre.

Aj preto sme sa už niekoľko mesiacov s Emou hádali. Viem, že by sme mali žiť spolu. Ako partneri. Takisto viem, že nemôžem bývať navždy so svojou *maličkou* sestrou. Ani to nemám v pláne. Aj ona si nájde partnera. Vlastne si už našla, no po prvých týždňoch známosti zatiaľ spoločnú budúcnosť neplánujú. Áno, uznávam – ak to myslíme vážne, s Emou by sme mali žiť spolu. Mali by sme sa azda niekedy vziať. Ale ona sama nevie, čo chce, a tých zopár vízií, ktoré mi predostrela, jej splniť nedokážem. Hoci neznáša Betty, zdá sa mi, že jej vlastne aj vyhovuje, keď má vďaka nej dôvod bývať si naďalej doma, a nie krčiť sa so mnou v nejakom malom byte. Mám síce tri priestranné izby, ale to je oproti ich obrovskému domu nič. Ema potrebuje jednu miestnosť na oblečenie a topánky, v ďalšej je ochotná spať, keby bola o čosi väčšia, a posledná je podľa nej nevhodná okrem úbohej rozlohy ešte aj preto, že je vraj tmavá. Hádku zvyčajne ukončíme vtedy, keď mi dôrazne pripomenie, že sú nám jej rodičia ochotní prispieť dokonca polovicou, ale zvyšok si musíme zabezpečiť sami. Čiže ja. *Žiaľ, najskôr v druhom živote, drahá...*

Toto všetko mi opäť preletelo hlavou, keď som sa už asi ôsmym raz otrávene pozeral na džínsové ruže.

„Je Alžbeta doma?“ zopakovala energickejšie.

„Je.“

„A čo tu máme robiť? Ty si všetko prezrel, kým som tu ešte nebola. Auto nemáme. Vonku je zima. K tebe nemôžeme ísť...“

„Miláčik,“ zdôraznil som, pokúšajúc sa presvedčiť aj sám seba, „mne vôbec neprekáža, keď si všetko prezriem znovu s tebou. Ale pochop, čo som mal zatiaľ robiť? Prípadne mi môžeš vysvetliť, prečo si prišla opäť neskoro?“

„Akože opäť?“

„Akože opäť zase!“

„Nebudem ti vysvetľovať hlúpych niekoľko minút, ty tiež nikde nechodíš načas. Nechápem, prečo to zrazu riešiš.“

Tak to ma už naozaj vytočilo. Už od strednej som známy tým, že ak nechodím načas, prídem skôr, a ona si zrazu zmyslí, že zvyknem chronicky meškať?!

„Želáte si?“ ozvalo sa zo stánku, pri ktorom sme už dlhšie stáli. Ema sa otočila a odkračala preč. Neznášam, keď je taká. Nechápem, prečo musíme mať stále nejaký konflikt. Akýsi muž sa po nej obzrel. Uvedomujem si, že je krásna, aj bez toho, aby na ňu ustavične civeli cudzí chlapi. Neznášam to! Je moja.

„Pane? Želáte si?“

Keby sa otočila, iste by som zasa pribehol. No neotočila sa. Usmial som sa na dieťa v stánku.

„Čo sa ti páči najviac?“

Dievča sa začervenal a mlčalo.

„Určite máš prehľad. Rád by som si vybral niečo, čo sa ti najviac páči.“

Dievčatko stislo pery a ukázalo na najdrahšie predmety. Vôbec ma to neprekvapilo. Lampičky na nočný stolík, ktoré mali clonu oblepenú lisovanými kvetmi. Vraj vrhajú *zaujímavé svetlo, hotová hra tieňov*. Rozžiarené kvietky navyše *vyzerajú rozprávково*. Dospelá žena počí-

nanie malej predavačky pozorovala. Dozor. Milé deti prilákajú viac zákazníkov a otvoria im srdcia. Deti majú radosť, bezprostredne vidia, že je o ich výrobky záujem, a dokonca zarábajú peniaze. Dospelí ich chránia.

„Tak si prosím dve,“ usmial som sa a ukázal na najbližšie lampy.

Dievčatko natiahlo roztrasené ruky, aby ich zabalilo, aby ich nepoškodilo... Z drobných prstov kmitala zodpovednosť. Dozor, našťastie, prišiel na pomoc. Zaplatil som, dostal svoje lampy a nevedel som čo s nimi.

Ema zúrila.

„Nezaujímam sa to! Načo sú mi lampy? Pokazil si mi celý deň!“

Betty

„Adam, mám problém.“

„Počkaj, dohadujem sa... Hneď to bude.“

„Pcha,“ ozvalo sa a musel som sa usmiať. Neobzrel som sa, ale vedel som presne, ako ona, horenos, urazene odkráčala cez celý byt do kuchyne, aby zajedla pohoršenie. Sestra, našťastie, robieva scény len zo zábavy.

Písal som si s Karolom, plánovali sme víkend. Pracuje v O. a pravidelne nám vybaví niekoľko hodín, počas ktorých máme trate len pre seba. Karol, Oskar, Igor a ja. Kedysi som sa venoval offroadu aktívnejšie. Nedá sa povedať, že by sme sa s tatkom zúčastňovali na pretekoch, akurát sme sa s miestnymi nadšencami zvykli vybrať na menšie či väčšie výlety po okolí. No otec sa už

na to cíti starý a ja som zaneprázdnený. Aspoň si to nahováram. Moji kamaráti si zasa myslia, že z toho vyrástli, väčšina navyše odišla do zahraničia.

Karola som spoznal na výške, Oskara a Igora až neskôr cez neho. Lenže oni dvaja považujú offroad skôr za spestrenie ako za vášeň. Nejazdili inde, len u Karola v O. na umelých tratiach. Pritom každý, kto zažil slobodu v *divočine*, umelým terénom opovrhuje. Pravda, kým si neuvedomí, podobne ako ja, že to je jediná možnosť. Buď nič, alebo aspoň *ihrisko*. Tak voláme trate v O., pre nás už nudné a známe. Túžba po skutočnej voľnosti však vo mne ostala. Karol mi už niekoľko ráz navrhol, či by som sa nepridal k nejakej jeho výprave. Východná Európa, Škandinávia, občas sa podarí aj mimo starého kontinentu. Má šťastie, bratova rodina žije na štyroch kolesách, takže vždy je s kým vycestovať. Navigátor a spoločník do auta by sa mu ale hodil. Prečo som ešte nešiel? Bojím sa to priznať, asi som stratil odvalu. Môj sen je príliš trúfaly na to, aby zvíťazil nad každodenným stereotypom a dovolenkami s priateľkou pri mori.

Mysľou som už síce bol v O., ale prišiel som za Betty a jej *problémom* do kuchyne.

„Dostala som ponuku.“

„Fajn,“ zareagoval som bezvýrazne.

„V práci sa naskytla taká možnosť... Tí šikovnejší,“ usmiala sa a vyšvihla ľavé obočie, „medzi ktorých, samozrejme, patrím – sa môžu uchádzať o miesto v Nemecku.“

Zovrelo mi žalúdok, cítil som v sebe prázdno.

„Teda, aby som to nepoplietla – informovali troch najúspešnejších z piatich tímov. Môžeme sa rozhodnúť, či sa prihlásime na konkurz. Výberové konanie rozhodne, reálne vycestovať a získať novú pozíciu môžu len traja zo všetkých.“

Na sobotu v O. aj expedíciu s Karolom som hneď zabudol.

„Vravela som ti, rada chodím do práce, vcelku si rozumieme, ale určité napätie tam predsa len je. V skratke – s kolegyňami z tímu sme kamarátky, kým nedosiahne jedna z nás úspech. Už to, že oslovili práve nás troch – Tomyho, Kiku a mňa – urobilo nedobrá atmosféru. Ostatné trošku zazerajú. Len Magda nie, pretože by určite neodišla od manžela, a Jano dobre vie, prečo medzi tých lepších nepatrí. Napokon už trikrát zvažoval výpoveď. Neviem ti to dobre vysvetliť, ale domnievam sa, že ak vyhrá ktokoľvek z nás, tak druhí dvaja, ktorí ostanú na Slovensku, budú aj tak v nemilosti. Predpokladám, že prepukne asi taká chorobná súťaživosť ako minule, keď povýšili Elu. Ale asi ti nemusím zdôrazniť, že nepremýšľam nad touto ponukou len v súvislosti s kolegami, ale aj v súvislosti s vami. S rodinou, priateľmi... Adam, mám chcieť ísť do Nemecka?“

Mal som horúce ucho, a to nenávidím. Najradšej by som povedal strohé *nie*. Lenže nie sme deti. Aspoň by sme už nemali byť. Premleli sa mi hlavou všetky problémy s Emou, ktoré by sa sestriným odchodom pravdepodobne vyriešili, reakcia rodičov aj niekoľko otázok týkajúcich sa Patrika – sestrinej známosti. Nevedel som si však v tých sekundách vôbec predstaviť, že by som mal

pretrhnúť dennodenný kontakt s Betty. Spomenul som si na roky, keď by mi to vôbec neprekážalo, keď som bol zvyknutý žiť bez nej. Počas jej školy sme sa skoro vôbec nevideli, buď mala semester, alebo trávila mesiace v zahraničí. Domov nosila len suveníry, skúsenosti, fotky, videá a rôzne certifikáty, ktoré po príchode na Slovensko zvyčajne strácali hodnotu.

„To musíš vedieť sama,“ odvrkol som. Aj tak som si uvedomoval, že sa ma pýta na názor len preto, lebo sa *to patrí*. Betty sa vždy vedela rozhodovať sama, impulzívne a do značnej miery sebecky.

„Premýšľala som nad Patrikom. Mám ho rada, ale poznáme sa len zopár týždňov. Padli sme si do oka, to áno. Lenže nemyslím si, že je to vzťah, ktorý by ma už mal zaväzovať.“

Pozeral som sa na ňu, nevedel som, čo povedať. Patrika poznám skôr z jej rozprávania, stretol som ho niekoľko ráz. Pokiaľ ide o bratskú paranoju, upokojil ma. Pôsobil solídne.

„Na jednej strane sa pýtam – čo ak by som tým zahodila niečo, čo by mohlo niekedy v budúcnosti prerásť do skutočného, pravého a súdeného... No na druhej strane to, čo nám je súdené, nás predsa neminie, či nie? Možno na chvíľku sa naše cesty rozdelia, ale ak sa máme stretnúť, tak sa stretneme opäť a zaískri to medzi nami, ako treba.“

Jej filozoficko-ezoterické reflexie mi nesesedeli. Takýmto spôsobom sa mi nechcelo uvažovať, ale jedno bolo jasné – ak odíde, bude mi strašne chýbať.

„No a napokon, čo si myslíš, ako by to vnímali rodičia?“

Mám pocit, že sú v určitých súvislostiach oveľa otvorenejší a liberálnejší ako ja. Naši to vnímajú tak – dali nám život, vychovali nás, už sme dospelí, sú ochotní nám pomôcť a poradiť, ale rozhodnutia ostávajú na nás.

„Myslím, že naši nebudú proti. Tešia sa z tvojich úspechov. Chcú najmä, aby si bola šťastná. Podporia ťa.“

Betty sa pousmiala, asi si predstavila ich prívetivé tváre. No potom sa pozrela do mojej, z ktorej vyžarovalo číre zúfalstvo.

Sestra bola vždy voľnomyšlienková, ani najmenej ju neznepokojovala predstava cudzieho prostredia bez známej osoby nablízku. Skôr ju to priťahovalo. Odjakživa. Verila, že všade stretne niečo, čo ju obohatí a prečo tam v konečnom dôsledku *musela* ísť. Ľudia do jej života prichádzali a odchádzali z neho bez toho, aby ju to väčšmi poznačilo. Aj ja by som chcel vedieť prechádzať životom tak zľahka, ale o ňu, ktorá si s ničím nelámala hlavu, som sa vždy bál.

Koniec

Betty odcestovala na víkend domov za rodičmi. Predsa dostala nové miesto a chcela im to oznámiť. Definitívne sa rozhodla odísť. Zriedkakedy chodíme domov spolu – je to predsa jedna z mála príležitostí, keď môžeme byť s Emou sami. Potreboval som sa uvoľniť a rozptýliť. Betty si z Nemecka nerobila ťažkú hlavu, nevidela dôvod, prečo by sa mala usporiadať veľká rodinná rozlúčka. Napokon,